

SEVER BOCU (1874-1951) - O VIAȚĂ - UN IDEAL - UN DESTIN¹

Dr. Magdalena ALBU

Cu un corpus extrem de valoros, sub raport informational, alcătuit din note explicative detaliate (aproximativ 1600 de astfel de indicii), monumentală lucrare „Sever Bocu (1874-1951). O viață - un ideal - un destin”, semnată de istoricul militar Florian Bichir și de Horia Dumitrescu, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, constituie una dintre acele monografii *„cu rosturi de netăgăduit pe tărâmul cunoașterii trecutului, dar și cu ecouri semnificative pentru*

prezent și viitor”, după cum aprecia președintele Academiei Române, reputatul istoric Ioan Aurel Pop. Meritul acestei cărți e cu atât mai mare cu cât ea vine, în era de abolire a dimensiunilor culturale și a valorilor intrinseci ale unei națiuni - așa-numitul concept ghilotinant „cancel culture” -, să statueze mărturiile vii, definitorii ale unei părți de trecut românesc, de cele mai multe ori, crucificat și aflat sub dominația vitregiei vremurilor și a intereselor circumstanțiale de tot felul. Căci Sever Bocu, personalitatea aleasă de către cei doi autori spre radiografiere minuțioasă, reprezintă unul dintre acei eroi naționali autentici, militanți în ceea ce privește mișcarea de emancipare națională a românilor din Transilvania, care au amprentat atât istoria Banatului, cât și pe cea a României într-un chip strălucit, însă, necunoscut, azi, contemporaneității din niciun unghi de vedere.

„Un fin intelectual și sincer patriot transilvănean”, după cum îl caracteriza același acad. Ioan Aurel Pop, Sever Bocu, arădeanul născut, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, la 1874, în comuna Șiștarovăț din apropierea Lipovei, și decedat în carcera comunistă a Sighetului, la 21 ianuarie 1951, are parte acum, pentru prima dată în cadrul larg al istoriografiei românești, de monografia sa - un volum amplu și bine documentat, dacă îl privim din perspectiva tuturor izvoarelor de informații cercetate -, referențial bibliografic fundamental pentru viitoarele teme de analiză specifice domeniului. Dimensiunea

amplă a lucrării deschide, de acum, iată, un drum bătătorit pentru specialiștii și pasionații de biografia complexă a acestei personalități distincte a istoriei noastre recente - fie că ne referim la perioada de până la izbucnirea Primului Război Mondial ori la cea de după făurirea României Mari (1918), la anii interbelici sau la perioada nefastă a celei de-A Doua Conflagrații Internaționale și la instaurarea

¹ Dr. Magdalena ALBU București, august 2022, articol apărut în Bumerang

regimului kominternist pe teritoriul carpato-danubiano-pontic -, ceea ce reprezintă un fapt deosebit de meritoriu al autorilor cărții și al Editurii RAO Distribuție, care a publicat așa ceva.

Pe lângă amplul capitol intitulat „Sever Bocu. Viața și activitatea”, descoperim și o a doua diviziune a cărții - „Articole. Broșuri. Conferințe” -, un mănunchi de scrieri vibrante, militantiste, tipărite de patriotul român în diverse publicații ale timpului său („Tribuna poporului”, „Familia”, „Tribuna”, „Banatul”, „Lucefărul”, „Societatea de mâine”, „Vestul”), între anii 1903-1942.

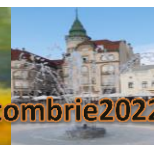
Nepot al moșului Pavel Bocu din Ținutul Hălmagiului (personaj de roman pentru scriitorul Liviu Rebreanu în „Crăișorul Horia” și participant, în calitate de căpitan, la Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan din 1784, în urma căreia a împărtășit același final tragic al frângerii pe roată, precum comandantul său - Horea) și fiu al învățătorului George Bocu, una dintre figurile importante din panoplia dascălilor bănățeni, alături de Traian Lungu, Emilia Lungu-Puhallo (prima învățătoare româncă din Banat și, în același timp, cea dintâi ziaristă profesionistă din această zonă de țară, militantă pentru înființarea unei Mitropolii Ortodoxe în Timișoara, fondatoare, în 1872, a primei reuniuni de femei bănățene - „Reuniunea Damelor” -, apoi, doi ani mai târziu, a celei dintâi Școli românești din Izvin), Iuliu Vuia și atâția alții, viitorul publicist, om politic și ziarist Sever Bocu, cel care avea să scrie, în 1930, faptul că „Un om care nu-și iubește întâi satul, provincia sa natală restrânsă, nu-și iubește țara!”, a urmat primele șase clase în localitatea natală, între anii 1880 și 1886, studiile secundare, la Lipova, în perioada 1887-1893, iar, din 1893, Academia Comercială Superioară din Sibiu, Academia Comercială din Viena și École des Hautes Études din Paris.

În calitatea sa de redactor, pentru scurtă vreme, al ziarului „Tribuna”, împreună cu Ioan Russu-Șirianu (nepot de soră al scriitorului Ioan Slavici, deputat sinodal și congresual, precum și membru al Congregației comitatense a Aradului) și Septimiu Albini (fiu al tribunului Vasile Albini din legiunea lui Ion Axente Sever, în momentul Revoluției pașoptiste), Sever Bocu participă la lucrările Conferinței Naționale a Partidului Național Român, unde este fascinat de discursul lui Alexandru Mocioni și aderă la cauza Memorandumului către Împăratul Franz Joseph I, ce cuprindea revendicările „celor peste trei milioane de români din monarhia austro-ungară și o critică sistematică a politicii naționale intolerante a guvernului ungar”, așa cum menționează autorii cărții. Însuflețit de aceste idei, Bocu organizează, în mai 1892, când delegația memorandiștilor (printre care îl amintim și pe fiul comunei Cut - Septimiu Albini, secretar al Academiei Române, până în anul 1918) se afla în capitala Imperiului, Viena, o manifestație amplă, în Lipova, unde sute de tineri, având prinse la butonieră panglici albastre, inscripționate cu mențiunea „Totul pentru Națiune”, își exprimau, în mod deschis, adeziunea fățișă cu programul anterior amintit. Ca organizator al adunării populare, el a fost arestat.

Sever Bocu a lucrat în corpul de experți ai Băncii Lipovana (președinte dr. Alexandru Mocsonyi), „institut de credit și de economii, societate pe acții în Lipova”, de la înființarea acesteia, din 1893, și până în anul 1898. Un an mai târziu, se stabilește la Arad, devenind redactorul ziarului „Tribuna Poporului”, alături de Ioan Russu-Șirianu, Septimiu Albini, Roman Ciorogariu, Nicolae Oncu, Sever Septimiu Secula și Ion Brânda. Atât la această gazetă, cât și, ulterior, la „Tribuna”, Bocu a susținut „noua orientare activistă a tacticii Partidului Național Român din Transilvania”, referitoare la „drepturile politice ale românilor printr-un larg sprijin popular”, vector puternic de „rezistență morală în fața puternicei presiuni exercitate de autoritățile maghiare”.

Din punct de vedere jurnalistic, incriminările asupra ideilor exprimate de către Sever Bocu în articolele publicate curgeau, în mod constant. Lupta era acerbă, astfel că, în anul 1904, de exemplu, este citat la judele de instrucție pentru trei materiale, și anume: „Atentatul comitatului în contra noastră”, „Tribuna” și „Dezastre”, primul fiind încadrat la „ură contra unei clase”, iar, ultimul, la „provocare la răscoală”. Dar nu numai că i-au fost aduse aceste acuze nefondate lui Bocu, ci, în ziua de 29 ianuarie/11 februarie 1904, la sediul ziarului „Tribuna”, au sosit, pentru percheziție, în vederea depistării manuscriselor respective, detectivul Rónay și vicecăpitanul de Poliție dr. Teofil Scitovszky, care „au scotocit prin cutiile meselor de scris ale ambilor redactori (...) căutând cu d-amănuntul toate hârtiuțele”, după cum stă publicat în „Perchisiție la redacția Tribunei”, articol apărut în numărul 24 al ziarului, din data de 31 ianuarie/13 februarie 1904, la pagina 3. Datorită pledoariei întemeiate pe probe certe a dr. Ioan Suci, apărătorul său în procesele intentate, în septembrie 1904, Sever Bocu este achitat „cu desăvârșire de învinuirea din articolul Atentatul comitatului împotriva noastră”. Însă, lucrurile nu s-au oprit aici.

Tot în luna septembrie a anului 1904, a avut loc, la Timișoara, Adunarea generală a ASTREI, „Impozantă și neuitată sărbătoare. Cea mai splendidă manifestațiune a geniului nostru național”,



după cum stătea scris în numărul 173, din 3/16 octombrie 1904, al gazetei "Tribuna", eveniment unde S. Bocu a fost prezent, ca ziarist. De fapt, linia directoare pe care a mers publicația a fost aceea a "ieșirii din pasivitate și participării la alegeri" a românilor, "abordarea unei atitudini active în susținerea intereselor naționale", așa cum aflăm în urma parcurgerii volumului de față. Acest lucru a adus prejudicii și suferințe personale lui Sever Bocu, el fiind pedepsit cu temniță de stat și amendă.

Ziaristul patriot bănățean Bocu va lua atitudine tranșantă și corectă față de Proiectul de lege "Berzeviczy", prezentat la 20 octombrie 1904, în Dieta maghiară, de ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice Albert Berzeviczy, referitor la modificarea învățământului primar. Proiectul avea în centrul său acțiunea evidentă de maghiarizare a maselor, prin stabilirea unui număr de 17 ore de limbă maghiară pe săptămână, în raport cu toate celelalte materii - limba română, aritmetică, istorie, geografie, religie ș.a. -, care însumau doar 15 ore. Astfel că, la Șiria, pe o vreme neprielnică, peste o mie de alegători s-au strâns, în legătură cu acest fapt, pe 13 noiembrie, la prima mare adunare populară, în incinta Casei naționale, moment reflectat în paginile publicației "Tribuna", numărul 207, din 2/15 noiembrie 1904. Din fericire, legea nu a fost votată, datorită schimbării guvernului.

Alt eveniment important pe agenda românilor din Transilvania, ne spun autorii volumului, a fost Conferința Electorală de la Sibiu a Partidului Național Român, din data de 10/23 ianuarie 1905, care a dezbătut "luarea unei rezoluțiuni asupra situației politice", precum și "alegerea Comitetului electoral executiv", unde au vorbit Gheorghe Pop de Băsești, dr. Vasile Lucaci, dr. Ioan Suci, dr. G. Tripon ș.a. O dată cu succesul în alegeri pentru Parlamentul Ungariei, din același an, al lui Ioan Russu-Șirianu, redactorul-șef al ziarului "Tribuna", în fața contracandidatului său din Chișineu, Csukay Gyula, Sever Bocu va deveni, vreme de aproape șapte ani, până în martie 1912, redactor-responsabil al publicației.

În anul 1906, Bocu primește candidatura pentru alegerile din Dieta ungară, începându-și campania electorală, în comuna Ferendia, în luna aprilie. Comitetul electoral executiv al Partidului Național Român a făcut un apel către toți alegătorii români din Ungaria ca aceștia să voteze numai candidații săi. Discursul lui Sever Bocu a fost bine primit în comunele din comitatul Timișoarei, de către toți locuitorii, indiferent de etnie: "alegătorii germani au ascultat cu multă atențiune și aprobare vorbirea de programă în care li se vestea trezirea sentimentului național german și unirea cu românii pentru cucerirea drepturilor naționale", se scria în numărul 76 al ziarului "Tribuna", din 22 aprilie 1906. Mesajul patriotului bănățean i-a captat până și pe bulgarii și pe ungurii din comuna Vinga, care pregătiseră, inițial, un protest contra "agitatorului valah". Obstacolele impuse de autorități l-au împiedicat pe candidatul S. Bocu să obțină victoria în fața lui Szivák Imre, însă, în Dieta ungară a intrat un număr dublu de deputați români față de alegerile precedente, printre ei, Vasile Goldiș, dr. Ștefan Cicio-Pop, dr. Ioan Suci, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida -Voevod ș.a.

După marea adunare poporală din Arad, din data de 19 martie/1 aprilie 1907, Sever Bocu se retrage din postul de redactor responsabil al ziarului "Tribuna" și se implică din ce în ce mai mult în viața socio-politică a comitatului Arad, participând, alături de Ioan Russu-Șirianu, la prima ședință a Adunării Generale a Reuniunii învățătorilor români de la sfârșitul lunii august 1907. Asaltul autorităților asupra publicației și a redactorilor ei era unul acerb, "împrocesuării" trebuind să facă față multitudinii de acuze nefondate ce le erau aduse de către procurorul de Oradea-Mare. În urma acestui șir interminabil de procese, sănătatea lui Sever Bocu a avut de suferit, motiv pentru care a plecat la tratament în apropiere de Dresda, colaborarea cu „Tribuna” nefiind, însă, întreruptă.

Un an mai târziu, Bocu devine membru fondator al Adunării învățătorilor din cele șapte protopopiate care țineau de cercul Maria-Radna, iar, la final de noiembrie 1908, în cadrul mării manifestații organizate împotriva Proiectului Legii electorale propus Dietei de ministrul conte Andrassy, el va citi "Rezoluțiunea și telegrama de protestare către Majestatea Sa", privind votul plural, prin care românii, sârbii și slovacii erau privați de dreptul cetățenesc de vot.

Un moment deosebit de important în viața „Tribunei”, la un sfert de veac de la înființare (primul ei număr fiind redactat de scriitorul Ioan Slavici, la data de 14/26 aprilie 1884), l-a constituit așezarea, pe 8 aprilie 1909, a pietrei de temelie a noului local al ziarului, Sever Bocu dând citire documentului, pe care arhitectul Emil Tabakovits l-a introdus într-un cilindru de sticlă, pecetluit cu ceară roșie, iar dr. Nicolae Oncu l-a așezat „în adâncitura din cărămizi”, acoperită de constructori cu o lespede. Autorii cărții țin să sublinieze rolul de o importanță deosebită pe care ziarul l-a avut în viața Cetății, dar și jertfele de care a fost nevoie din partea redactorilor săi ca el să existe, rolul preseii de opinie și informare fiind un pas hotărâtor în lupta de emancipare națională a românilor din Transilvania: "S-a

tras atunci (la înființare, n.n.) o brazdă adâncă în viața publică a neamului românesc”, consemna, în numărul 80, gazeta „Tribuna”, din 14/27 aprilie 1909. Marele merit al ziarului, se menționează în volum, a constat în faptul că “Tribuna n’a încetat în toate împrejurările a deservi interesele naționale cu hotărâre și abnegațiune și poporul român n’a lipsit a o sprijini în toate timpurile (...)”. Inaugurarea sediului a avut loc câteva luni mai târziu, la 27 noiembrie 1909, eveniment la care au participat figuri importante ale presei de la acea vreme, precum Constantin Mille, N. Dumitrescu-Câmpina, Octavian Goga, I. Russu-Abrudeanu, ca să amintim doar pe câțiva dintre ei, dar și deputați români: Vasile Goldiș, dr. Ștefan Cicio-Pop, dr. Iuliu Maniu, dr. Nicolae Oncu, dr. Vasile Lucaciu ș.a.

Sever Bocu a făcut parte din Comitetul Sindicatului Presei române, în calitate de vicepreședinte, iar, un an mai târziu, îl regăsim, în calitate de candidat pentru alegerile din Dieta maghiară - stabilite pe data de 1 iunie 1910 -, în cercul electoral Chișineu din comitatul Arad, renunțând, însă, în favoarea lui Octavian Goga. Slabele rezultate obținute la acest scrutin, ascute lupta în interiorul Partidului Național Român, iar Bocu se află poziționat de partea „oțeliților” Octavian Goga, Șt. O. Iosif, Tiberiu Brediceanu, Ilarie Chendi, Onisifor Ghibu, Ion Agârbiceanu, Sextil Pușcariu ș.a. Autorii cărții fac o radiografie amănunțită, prin intermediul materialelor de arhivă, a tensiunilor care existau atunci în partid, precum și a conflictelor dintre Sever Bocu și Alexandru Vaida-Voevod, Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, pe plan politic, unii colegi de redacție și ziarul „Românul”.

Deosebit de relevante documente adăugate, în acest sens, de Florian Bichir și Horia Dumitrescu, o colecție impresionantă de date noi, ce vin să contureze un portret detaliat al ziaristului bănățean S. Bocu, dar și unul general, specific segmentului mediatic și celui politic de la începutul veacului istoric XX. Iată un exemplu din publicația “Universul” - “Ziarul “Românul” menținându-și acuzațiile împotriva redactorilor de la “Tribuna” Sever Bocu și Iosif Scheopul constată că nici unul din acești domni nu au putut să spulbere gravele învinuiri ce li s’au adus.” - și unul din “Minerva”, în numărul său din 30 ianuarie 1912: “În lunile din urmă, criza provocată de ziarul “Tribuna” a dus la conflictele cele mai urâte. D. dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputat în camera ungară și fruntaș al noii generații ardeleni, a fost nevoit să ducă o campanie necruțătoare contra atitudinii politice a poetului Goga. De aici polemici extrem de violente între ziarul “Românul” și celelalte organe de publicitate ale partidului național deoparte și între ziarul “Tribune” de altă parte, - ziar dovedit că este condus de doi oameni compromiși definitiv moralicește, d-nii Sever Bocu și Iosif Scheopul, încărcăți de păcatele unui trecut cercetat de justiția penală.”

Sfârșitul ziarului “Tribuna” a sosit într-o zi de 12 martie 1912, când, în numărul 47, pe prima pagină, colegiul redacțional - format din Sever Bocu, Ioan Montani, Radu Gavruș, Gh. Stoica, Iuliu Giurgiu și Eugen Goga - anunța acest lucru, printr-un scurt mesaj, care se încheia cu următoarea propoziție: “Cetitorii noștri nu ne vor uita.” Finalul apariției de sine-stătătoare a “Tribunei” și fuziunea acesteia cu publicația “Românul”, într-un singur organ al Comitetului Național, l-au determinat pe Sever Bocu să părăsească Banatul și să se stabilească la Constanța, devenind, astfel, unul dintre primii investitori din stațiunea Techirghiol și construind, cu banii primiți de la “Tribuna” (o despăgubire de vreo 20 000 de coroane, “cu condiția să nu mai întemeieze alt organ periodic”, scria fostul ministru Octavian C. Tăslăuanu), un hotel cu o sută de camere - “cel mai frumos și mai luxos hotel” de pe malul Mării Negre, așa cum îl caracteriza, în noiembrie 1934, același om politic Tăslăuanu -, unde au poposit, de-a lungul anilor, Regina Maria, Regele Ferdinand, Nicolae Titulescu, Barbu Știrbei, diplomații Ottokar Theobald Otto Maria, conte de Czernin, Hilmar Freiherr von dem Bussche-Haddenhausen ș.a. Hotelul „Regina Maria” de la Techirghiol al lui Sever Bocu nu era doar un simplu loc de odihnă, ci un spațiu privat de întâlniri politice și tratative.

În data de 20 aprilie/3 mai 1914, în localitatea Șiria din Arad, este dezvelit, în prezența familiei celui comemorat, bustul ridicat de către Sever Bocu în amintirea fostului său coleg de redacție de la ziarul „Tribuna” - Ioan Russu-Șirianu -, monument amplasat în curtea Bisericii Ortodoxe din localitate.

Desigur că Sever Bocu nu putea sta departe de lumea presei, motiv pentru care colaborează, în perioada 1915-1916, la revista “Tribuna” din București, editată de unul dintre părinții Școlii românești de pedagogie și fondator al primului ziar de propagandă pentru Unirea politică a tuturor românilor (“România nouă”) - Onisifor Ghibu -, Constantin Bucșan și Gheorghe Pop. În paginile acestei publicații, Sever Bocu a militat pentru înființarea unităților militare de voluntari bănățeni, bucovineni și ardeleni, precum și pentru intrarea țării noastre în Prima Conflagrație Mondială de partea Antantei. O dată cu intrarea României în război, el se înrolează voluntar, alături de Octavian Codru Tăslăuanu (cel care, printre altele, a pus bazele tipografiei “Luceafărul” din Budapesta și a fost

numit, la 1 Decembrie 1918, membru în Marele Sfat Național din Ardeal) și Ghiță Pop (care a avut meritul de a obține recunoașterea obligatorie a retrocedării Transilvaniei de către Marile Puteri, la Convenția de Armistițiu de la Moscova, din 12 septembrie 1944).

La Iași, pe 7/20 ianuarie 1917, în sala de la Spiridonie, ia ființă "Comitetul național al românilor emigranți din Austro-Ungaria", din care face parte și Sever Bocu, alături de alte 11 persoane (Onisifor Ghibu, Octavian Goga, Octavian C. Tăslăuanu, Alexandru Lapedatu ș.a.), comitet ce formulează o "Declarație" trimisă guvernului austro-ungar de către premierul I.I.C. Brătianu. Prin intermediul acestui act, în numele refugiaților din Transilvania, Comitetul celor 12 declara război Austro-Ungariei în vederea alipirii provinciei românești la Patria-Mamă, motiv pentru care au fost puși sub acuzarea de "întăia trădare" și condamnați la moarte, în contumacie, de oficialitățile imperiale. În același timp, Ministerul de Interne român îi însărcinează pe cei 12 semnatari ai notificării de război să înceapă operațiunea de recrutare în Armata Română a voluntarilor ardeleni, bucovineni și bănățeni.

De asemeni, Sever Bocu, ne spun autorii cărții, a militat, împreună cu alți fruntași ardeleni, prin memorii la Rege și la Guvern, în vederea înființării "Legiunilor de voluntari din rândul prizonierilor români aflați în lagărele din Rusia țaristă", unde se aflau, în urma celor specificate de către unitățile militare rusești, în jur de 120 000 de prizonieri români proveniți din Armata Austro-Ungariei. Comandamentul rus acceptând o astfel de propunere, a luat naștere, în ianuarie 1917, la Darnița, "Corpul voluntarilor români", iar, la începutul lunii iunie, a ajuns, la Iași, "primul detașament de luptători organizați în Rusia" (1250 de soldați și 116 ofițeri), ai cărui comandanți erau generalul Constantin Coandă (tatăl inginerului Henri Coandă, pionier al aviației) și locotenent-colonelul Constantin C. Pietraru. Cei doi comandanți au solicitat Guvernului "sprijinul pentru editarea unei publicații proprii a Corpului Voluntarilor Români, fapt devenit realitate prin delegarea de către Ministerul de Interne, la Kiev, începând cu luna iulie 1917, a unor ziaristi, printre care și Sever Bocu, în vederea tipăririi gazetei săptămânale informativ-propagandistică "România Mare" (au apărut 23 de numere, în perioada iulie-decembrie 1917), într-un tiraj maxim, inițial, de 5000 de exemplare. La Kiev, unde a stat opt luni, Sever Bocu s-a întâlnit cu cel care avea să devină fondatorul și primul președinte al Cehoslovaciei, cu un rol determinant în constituirea Legiunilor cehoslovace în Rusia - filosoful nominalizat de 17 ori la Premiul Nobel pentru Pace, profesor Tomáš Masaryk. "Am stat la dânsul o după amiază întregă și am stabilit cu el tot planul de ansamblu și de detalii al luptei noastre insurecționale comune, contra inamicului comun, contra propriului nostru stat, contra monarhiei austro-ungare...", avea să scrie ziaristul român. Și tot el nota că Masaryk "s-a întors încântat de la Iași, de pe frontul nostru unde a văzut armata română, după Mărășești. N'avea cuvinte de elogii, de imnuri suficiente la adresa armatei (...)"

Pe 29 noiembrie 1917, Sever Bocu și Tomáš Masaryk organizează, la Kiev, cu peste 10.000 de soldați cehi, slovaci, sârbi, polonezi, ucraineni, croați, "marele miting al națiunilor asuprite din Monarhia Austro-Ungară". De asemenea, au participat și "toate Misiunile Militare ale Aliaților, în frunte cu generalul Tabuy, comisarul Franței în Ucraina". Cei 2000 de voluntari români au fost oprți să participe la manifestație de către locotenent-colonelul Constantin C. Pietraru, motivul invocat fiind acela că "ei nu pot face politică". Alături de Sever Bocu - care a ținut, în numele românilor din Transilvania, Banat și Bucovina, un discurs, în limba franceză, după cel, în limba rusă, al profesorului Masaryk -, au participat Ghiță Pop și Filaret Doboș, acesta vorbind în numele voluntarilor români absenți, așa cum menționează autorii amplului volum. După eveniment, Bocu "a fost dat în judecată Curții Marțiale" pentru încălcarea ordinului dat, anchetarea lui realizându-se, la Kiev, de către însuși ministrul român de Război din Guvernul I.I.C. Brătianu - Constantin Iancovescu, decorat cu "Legiunea de onoare" de către francezi. Sever Bocu rămâne nepedpsit.

O dată cu declanșarea Revoluției din Rusia din 18 februarie/3 martie 1917, lucrurile au luat o întorsătură neașteptată, Kievul devenind capitala Ucrainei și "focarul marei mișcări centrifuge și de renaștere individuală și separatistă din Rusia", după cum scria Sever Bocu. El a participat și a ținut un discurs în numele Transilvaniei și al Banatului, pe 8/15 septembrie 1917, la Congresul de la Kiev, "în mijlocul a peste 30 de națiuni ale Rusiei, cu delegați foarte importanți, reprezentanți ai politicei, ai literelor, ai atâtor Universități din întregul imperiu". Iată ce spunea ziaristul bănățean, printre altele, în alocuțiunea sa, animat de transformările istorice ale momentului respectiv: "Rusia revoluționară a învins și a răsturnat absolutismul personal al unui singur om; ea trebuie să meargă înainte, ea trebuie să doboare absolutismul național mult mai primejdios al popoarelor cari ne asupresc și ne împiedică în libera dezvoltare a vieții noastre naționale."

Sever Bocu a stabilit strânse legături de prietenie și colaborare politică, după mărturisirea sa scrisă, cu noii conducători ai Ucrainei, anume, cu premierul Vinnicenko, ministrul de Externe - Alexander Șulghin - și marele hatman, fost delegat, în mai 1917, la primul Congres al Armatei Ucrainene din Kiev - Simon Petliura, ministru al Armatei. Însă, în privința Basarabiei, nu a putut obține recunoașterea Radei: „*Noi am recunoscut independența Basarabiei - spunea guvernul ucrainean - a recunoaște dreptul României asupra ei ar însemna a ne amesteca în afacerile ei interne*”, menționa redactorul „României Mari”.

Sever Bocu participă la “primele alegeri din istoria României bazate pe principiul votului universal”, candidând în circumscripția electorală Buziaș și câștigând, cu 1962 de voturi, în fața protoprezbiterului Ivan Pepo. În urma obținerii de către Partidul Național Român a unui număr atât de mare de mandate (252), Constantin Argentoianu a afirmat că “în politica românească, anul 1919 a fost anul ardelenilor”. Din păcate, cel dintâi Parlament al țării a fost dizolvat la scurt timp, din cauza demisiei lui Ion Mihalache din Guvern, de către noul premier desemnat de Regele Ferdinand, generalul Alexandru Averescu.

După Primul Război Mondial, din partea Partidului Național Român și, ulterior, a Partidului Național Țărănist, Sever Bocu, apropiat al lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache și Alexandru Vaida-Voevod, a fost numit ministrul Banatului în guvernarea Maniu, depunând jurământul pe 13 noiembrie 1928, iar, în ianuarie 1929, a primit misiunea de a organiza Serbările împlinirii a 10 ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, devenind, astfel, atât președintele Comitetului de acțiune, cât și membru, în calitate de ministru, în Comitetul de Miniștri, prezidat de Alexandru Vaida-Voevod. În Comitetul de Patronaj al Doamnelor, figura și soția sa, Marilina, membră a Subcomisiei pentru poemul etnografic-muzical.

În 1929, Guvernul național-țărănesc trece prin cele două Camere, în luna iulie, Legea Administrativă, prin care s-au înființat șapte directorate ministeriale (cu sediile în București, Cluj, Iași, Craiova, Timișoara, Cernăuți și Chișinău) și implicit, și funcția de director ministerial. Sever Bocu a fost numit director pentru zona Banat. Istoricul Nicolae Iorga și atâția alții au adus critici vehemente privind aceste locuri create special pentru ariviști, Bocu, ne spun autorii cărții, fiind “considerat un arivist tipic vremii lui”. În noua sa calitate, el participă la Congresul românilor din Iugoslavia, care s-a desfășurat la Timișoara, pe 1 iunie 1930.

Sever Bocu a fost unul dintre mesagerii lui Iuliu Maniu „care au pregătit revenirea” lui Carol al II-lea în țară, fapt întâmplat la 8 iunie 1930, când a avut loc proclamarea A.S.R. Principelui Carol Rege al României. Aniversarea Suveranului, de pe 18 octombrie 1930, a reprezentat un moment important pentru politicianul bănățean, marcat printr-o telegramă de felicitare trimisă acestuia din partea sa. O lună mai târziu, pe 13-14 noiembrie 1930, Regele sosește la Adunarea Generală a ASTREI, în calitate de președinte onorific, luând loc, în fotoliul prezidențial, alături de Mitropolitul Nicolae Bălan și dr. Gheorghe Preda, vicepreședintele Asociației.

Schimbarea de guvern, însă, i-a adus o serie de acuzații dure lui Sever Bocu, care a avut parte de „destituire din funcție, anchetă pentru evaziune vamală, cheltuieli nejustificate pentru mobila din biroul său, percheziție domiciliară”. Ziarul “Vestul” (fondat la Timișoara, în 1930, și tipărit până la 7 septembrie 1931), al cărui director și proprietar era însuși Bocu, începe o “virulentă campanie împotriva prim-ministrului Iorga”, menționează autorii volumului. Pe 31 mai 1932, Guvernul Nicolae Iorga demisionează, iar Regele Carol al II-lea îi solicită lui Iuliu Maniu să constituie un nou Executiv.

În 1933, Sever Bocu devine cel de-al optulea Cetățean de Onoare al municipiului Timișoara, înaintea sa primind acest titlu compozitorul George Enescu. Și tot în același an, el ridică „Crucea Memorandiștilor” pe o colină a dealurilor Lipovei, ultimul memorandist, Teodor Mihali, trecând la cele veșnice un an mai târziu, pe 17 ianuarie 1934, la Cluj.

Complicata viață a lui Sever Bocu este urmărită, pas cu pas, de către autorii cărții, pe baza izvoarelor de arhivă cercetate, constituind un vast periplu, dar și o încercare curajoasă de a reface parcursul biografic cu lumini și umbre, aflat în bătaia vânturilor din toate părțile, al ziaristului și omului politic bănățean. Discursul său de la înmormântarea profesorului Constantin Teodorescu, “fost vicepreședinte al organizației P.N.Ț.-maniste din Arad”, lovit grav la adunarea partidului din Arad de către comuniștii de la U.T.A., a determinat Chestura Poliției locale să raporteze acest lucru, așa încât Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara a primit ordin din partea Direcțiunii Poliției de Siguranță ca “La raportul nr. 1464 din 8 Mai 1946, luați măsuri ca pe cale informativă să se strângă dovezi

împotriva lui Sever Bocu". A fost începutul sfârșitului pentru ziaristul și omul politic bănățean, cel care va câștiga alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946, la secția de votare nr. 73 din Lipova, în județul Timiș-Torontal...

Sever Bocu moare - "lovit cu cizmele în maxilar de către un gardian, iar sanitarul închisorii i-a despicat țeasta", menționează autorii volumului -, în celula 23 din Închisoarea Sighet, la 21 ianuarie 1951, în conformitate cu declarația deținutului supraviețuitor Coriolan Băran, actul de deces cu numărul 111 fiind emis peste câțiva ani, pe data de 20 iulie 1957. Marilina Bocu, sora lui Ion Manolescu, Artist al Poporului, concepe o scrisoare adresată, la 1 iulie 1954, Președintelui Consiliului de Stat - dr. Petru Groza -, atât pentru a afla dacă soțul ei mai trăiește sau nu, cât și pentru a solicita un ajutor minim de existență, la care i se răspunde pozitiv, anume: "lipsită de orice mijloace de existență, situația acestei bătrâne constituie o problemă care trebuie rezolvată", Petru Groza având cuvinte frumoase la adresa lui Sever Bocu: „*Considerând cu ani în urmă nepolitice și fără rost măsurile de restricții contra acestui octogenar, care pe linia rezistenței naționale, în urma activității și suferințelor lui în temnițele regimului feudal maghiar, a fost considerat fruntaș al Banatului (...) - la intervenția mea - ministrul de Interne de atunci, Teohari, a răspuns că nu mai trăiește, decedând puțin timp după deținerea lui*".

De altfel, dr. Petru Groza a fost cel care i-a scris țărănistului Sever Bocu, în decembrie 1946, față de frecventele atacuri ale lui Iuliu Maniu asupra sa și asupra Guvernului, următoarele: „*Regret că devierea totală a lui Maniu de pe linia destinului acestui popor zbuciumat creează o atmosferă grea pentru raporturile mele cu cei care aparțin partidului. Acest om al vecinicei negații și fatal oricărei opere de construcție este în plină dezvoltare spre o descompunere cerebrală.*” Toate acestea se întâmplau pentru că nici Iuliu Maniu, nici Ion Mihalache, conducerea, de fapt, a Partidului Național Țărănesc, o dată cu alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946, finalizate cu succesul forțelor democratice în raport cu cele două partide istorice (PNȚ și PNL), "nu înțelegea că totul era pierdut și căuta să continue lupta împotriva guvernului. Partidului Național Țărănesc - altădată atât de popular în lumea satelor, îl citează autorii cărții pe universitarul și istoricul Ioan Scurtu - se găsea în imposibilitatea de a mai organiza întruniri politice în țară, cuvântul său nemaigăsind ecou în rândurile maselor de săteni".

Ampla lucrare "Sever Bocu (1874-1951). O viață - un ideal - un destin", semnată de Florian Bichir și Horia Dumitrescu reprezintă nu doar un exercițiu exegetic cât se poate de corect și de obiectiv privit din perspectiva documentelor de arhivă cercetate, ci și un deosebit de important act cultural-istoric de restituire a traseului biografic al patriotului bănățean Sever Bocu, personalitatea care și-a circumscris, printre altele, năzuința proprie idealului național al Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Închidem arcul acestui comentariu referitor la volumul despre viața și activitatea lui Sever Bocu, prin intermediul celor afirmate, în acest sens, de către acad. Ioan Aurel Pop, și anume: „*Mișcarea de emancipare națională a românilor din provinciile aflate sub stăpâniri străine și de unire a acestor români și a teritoriilor locuite de ei cu România a fost factorul determinant al marilor împliniri din anul 1918 care au condus la formarea României Întregite.*”